

Innspill til ny energimelding

Innledning

Agder Energi takker for muligheten til å komme med innspill. Innledningsvis vil vi påpeke at Meld. St. 25 (2015-2016) Kraft til endring – energipolitikken mot 2030, ga en god oversikt over utviklingstrekk og perspektiver for kraftsektoren, som arbeidet med den nye meldingen bør bygge videre på.

Større utviklingstrekk i Europa som påvirker norske energiresurser

Betydningen av European Green Deal for utviklingen i våre nærmeste naboland kan knapt overvurderes. Den tydelige marsjorden er at den europeiske økonomien skal avkarboniseres. For energinasjonen Norge gir det opphav til både trusler og muligheter. Omstillingen skjer i et høyt tempo, noe som krever at myndighetene er tett på for å ivareta våre energiinteresser.

I EU er det planer om vindkraftutbygging til havs, i et omfang så stort at energien ikke realistisk sett kan transporteres til forbruksstedene som strøm, men må omdannes til andre energibærere, som hydrogen. Toneangivende aktører jobber nå med omstilling av transmisjonsnettverket for gass på land, for å gå over til distribusjon av hydrogen. Det gir grunn til refleksjon for Norge, som sitter på et utbygd transmisjonsnett for gass til havs. I en slik kontekst vil vårt transmisjonsnett kunne få ny verdi. Sektorkobling er et viktig stikkord for det europeiske energisystemet, noe norske myndigheter også må vurdere konsekvensene av, både på transmisjonsnettet og i distribusjonsnettet.

Både EU, Storbritannia og Norge har store ambisjoner for utbygging av havvind i Nordsjøen. I EUs nye havvindstrategi legges det opp til at klynger av havvindparker koples sammen i «energjøyer» og får kabeltilknytning til flere land på tvers av kontinentalsokkelgrenser. Alle havvindparker som etableres fremover vil måtte ta høyde for dette, og systemansvaret for drift av denne infrastrukturen må avklares. Dette er vesentlig mer komplekst enn systemansvaret for direkte HVDC-forbindelser.

Produksjon

Som forrige energimelding slo fast er vannkraften ryggraden i det norske kraftsystemet. Stor regulerbar vannkraft får enda større verdi når kraftsystemet nasjonalt og internasjonalt får større innslag av uregulerbar produksjon. Det er imidlertid en utfordring at norske produsenter med dagens forretningsmodeller på utenlandsforbindelsene i for liten grad får betalt for sin reguleringssevne. Fremover vil det bli viktig å holde fast ved etablerte prinsipper for kraftsektoren. Ny produksjon bør utløses av markedet, og det bør ikke etableres nye støtteordninger for storskala kraftproduksjon. Mål om å etablere en ny leverandørindustri og annen virksomhet knyttet til for eksempel havvind må ikke bidra til å forringe verdien av eksisterende ressurser. Derfor bør offentlig støtte konsentreres til pilotering og utvikling av umodne teknologier der Norge har konkurransefortrinn, som flytende havvind. For å sikre best mulig forvaltning av kraftressursene bør modne produksjonsteknologier så langt som mulig behandles teknologinøytralt. Vi imøteser derfor vurderingen av vindkraftbeskatningen som skal gjøres i RNB 2021.

Skatteendringen for ny vannkraft i statsbudsjettet for 2021 er et viktig steg på veien mot en mer rettferdig beskatning av sektoren. For å videreutvikle vannkraften må man likevel også se på rammebetingelsene for eksisterende anlegg, for eksempel gjennom forserte avskrivningstider.

Distribusjon og smarte nett

Et velutviklet kraftnett er en nødvendig forutsetning for den storstilte elektrifiseringen som er ønsket og planlagt. I denne sammenheng er det avgjørende at planprosesser, skatte-/avgiftssystemer og innteksreguleringsmodellen for kraftnett tilpasses ambisjonsnivået, og at nødvendige tiltak forseres slik at nettet kan fylle den funksjonen som kreves. Fremover blir det også viktig å utvikle samspillet mellom ulike former infrastrukturer og teknologier, for eksempel hvordan fjernvarme og etter hvert andre nullutslippsløsninger som hydrogen kan bidra til å avlaste kraftnettet i anstrengte perioder. Rollene i kraftnettet endres. EUs nye energilovgivning fra 2019 deler systemansvaret i nettet mellom en transmisjonsnettoperatør, TSO og en distribusjonsnettoperatør, DSO. Deler av systemansvaret som Statnett har i dag strekker seg ned i distribusjonsnettet. Dette skal overføres til DSO-ene. Meldingen bør trekke opp rammer for hvilket systemansvar DSO-ene skal ha og hvilket ansvar Statnett skal ha. Vår oppfatning er at nettselskapene skal ha et selvstendig systemansvar i sitt nettområde, og det må i den sammenhengen avklares hvilke virkemidler DSO-ene får til rådighet, både finansielt og rettslig.

Sluttbrukerfleksibilitet vil være en viktig ressurs for å avlaste kraftnettet i anstrengte perioder, og det må derfor avklares hvilke fullmakter de regionale operatørene skal ha for å gjøre bruk av fleksibilitet i distribusjonsnettet. Insentiver til DSO-ene for å satse på kompetanse og ressurser til utviklingen av en moderne og «smart» nettdrift vil bidra til å unngå overinvestering i nettet. Det vil også være naturlig at det avklares hvilke krav som skal stilles til DSO-ene for å inneha et systemansvar. Vi vil også understreke at kompetanse knyttet til drift og utvikling av nettet er et konkurransefortrinn for norsk næringsliv, og kan gi grunnlag for ny eksportrettet næringsvirksomhet. NHO-prosjektet [Grønne elektriske verdikjeder](#) anslår eksempelvis at eksport av tjenester og produkter innen nettoptimalisering og markedsoptimalisering kan gi en omsetning på 9-20 mrd. USD årlig i 2050.

Ta kraften i bruk

Norges kraftsituasjon gir unike muligheter til ny verdiskaping, noe som er synliggjort blant annet i det nevnte Grønne elektriske verdikjeder-prosjektet. Alt tyder på at Norge fremover både vil ha de laveste kraftprisene og de laveste nett- og systemkostnadene i Europa.

Fornybarnæringen kan bidra til ny industrialisering, for eksempel gjennom batteriproduksjon, hydrogenproduksjon, datasenter, og elektrifisering av alle deler av transportsektoren. Vår næring er en nøkkel til å skape nye arbeidsplasser og skatteinntekter i en tid der olje og gass gradvis vil gi mindre bidrag til norsk økonomi. De kjennetegnene som gjelder for Norge generelt, gjør seg særlig gjeldende på Agder, noe som gjør regionen spesielt godt egnet som sted for slik ny industriutvikling. I denne sammenheng vil vi peke på at etablering av ny kraftkrevende industrivirksomhet bør skje nærmest mulig de delene av transmisjonsnettet som har ledig kapasitet.

Selv om markedspotensialet er betydelig, er det likevel ikke tvil om at offentlig finansiering trengs i en tidlig fase. Virkemiddelapparatet må være innrettet slik at det fremskynder grønn verdiskaping ved økt bruk av fornybar energi, blant annet gjennom støtte til pilotering og teknologiutvikling.

Vi vi også påpeke at en forutsetning for grønn hydrogenproduksjon er troverdig dokumentasjon av kraftens fornybaregenskaper, noe det eksisterende systemet med opprinnelsesgarantier gir. Norske myndigheter må arbeide for å styrke, snarere enn å svekke dette systemet.

For innspill til veikartet for hydrogen viser vi til separat dokument.

Med vennlig hilsen

Kristin A. Dale, konserndirektør Mennesker & Kommunikasjon

Agder Energi AS